

Țara Noastră

DIRECTOR: OCTAVIAN GOGA

ANUL VI

Nr. 19

10

MAI

1925

In acest număr: *Lecția lui Hindenburg* de Octavian Goga; *Păianjenul*, poezie de Cincinat Pavelescu; *O nouă confuzie* de Eugen Goga; *Di N. Iorga la „Universul literar“* de Alex. Hodoș; *Pro domo* de Septimiu Popa; *Prietenia iugoslavă* de P. Nemoianu; *Organizarea economică a societății* de N. Lupu Kostaki; *Nopți de iarnă* de Al. Lascarioy-Moldovanu; *Săptămâna politică*: Cine e autorul? Intre dnii N. Iorga și C. Stere; *Pacificarea Croației* de Ion Balint; *Gazeta Rimată*: *Sărutarea de Iuda Iscariotul*; *Insemnări*: *Campaia „Cuvântului“*, *Unde e dl Iuliu Maniu?* *Unii despre alții*, *Fiecare cu părerea lui*, *Lămuriri utile*, *O gentilă delațiune*, *Biografia lui Vasile Lucaciu* etc. etc.

CLUJ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: PIATA CUZA VODĂ No. 16

Un exemplar 10 Lei

623

Țara Noastră

Lecția lui Hindenburg

În măcinișul cotidian al politicăriei mărunte, care preocupă de obicei spiritele la noi, nu e bine să pierdem din vedere cu desăvârșire perspectivele largi de unde trebuiesc judecate frământările hotărâtoare dimprejurul nostru.

Recenta alegere a lui Hindenburg în scaunul de președinte al statului german e actul de cea mai covârșitoare importanță politică din câte s'au produs pe continent în perioada de după semnarea păcii. Europa de după războiu, sbucumată de atâtea curenți de idei, care erau zestrea fatală a tranșelor, e sguduită însfârșit de reapariția pe teren a bătrânului mareșal prusac, ca de-o puternică manifestare vulcanică. O bruscă limpezire de atmosferă va trebui să intervie pe urma acestui eveniment. Sunt cunoscute fenomenele de psihologie postbelică, care s'au abătut cu oboseala lor în sufletul luptătorilor de ieri. Un val de morbideță unanimă s'a lăsat pe ruinele încăerării universale, plin de întrebări și plin de îndoială. În această stare de depresiune care părea a lua în stăpânire deopotrivă și pe biruiți și pe biruitori, tendințe subversive au început să-și facă drum pretutindeni și să scoată capul în măsura în care societatea era mai mult sau mai puțin bolnavă. Prăvălirea sinistrală dela Moscova, cu toată pecetea ei apocaliptică, nu era decât sbucnirea locală a unei epidemii de caracter continental. În realitate boala era generală, și primejdiile ei le fixa numai gradul de rezistență al organismelor diverse.

În această volbură haotică s'au eclipsat însăși valorile inițiale careau determinat imensul cataclism. Principiul național, cu toate consecințele logice de care s'a inspirat ideologia modernă și care prezidat grozava vărsare de sânge, ieșea umbrat din proaspăta configurație morală. Cu deosebire în țările victorioase, care și-au atins obiectivul unor speciale revendicări, disciplina gândirii patriotice în

sensul concepției tradiționale a suferit grabnice rectificări. Spiritul public din Franța, care a fost totdeauna cel mai sensibil receptacol al fluctuațiunii de simțire, a făcut să se resimtă mai evident noua stare de lucruri. Dela război încoace, impulsurile umanitariste au revenit consecvent pe primul plan, reabilitând vechi porniri generoase și îndrumând conștiința obștească iarăși dincolo de limitele egoismului național, consfințit prin apropiatul botez de sânge. Cu-o repereziciune, pe care n'o justifică decât elasticitatea vâjnoasă a acestui admirabil popor latin, s'au repus în circulație idei și oameni care păreau a fi dispărut pe multă vreme. În această evoluție pripită, nu numai că s'au ridicat la suprafață uneori elemente improvizate și intempestive, dar, ce e mai grav, s'a atribuit și statelor învinse din vecini aceeași rezonanță sufletească, și s'au făurit în temelul acestei presupuneri diferite formule de reconciliere pentru z'ua de mâine.

Acum vine Germania să dea o formidabilă desmințire convingerilor greșite ce s'au urz t pe socoteala ei. Fostul imperiu se înfățișază cu un particular ritm de simțire, diametral opus evoluției din Franța. Ori-cât de crud lovit prin catastrofa militară, patrimoniul de ieri al împăratului exilat, agitat în primele momente de grele perturbații economice și sociale, s'a desmetecit din toropeală și în loc să-și canalizeze energiile spre-o alvie internațională, cum se credea de unii, și-a reluat iarăși firul unei continuități istorice. Germania s'a întors, sau mai bine zis n'a ieșit nici o clipă din ogașa mentalității celor din urmă patru decenii. Înfrântă pe câmpul de luptă, în loc să cadă pradă desagregării spre care ar fi putut s'o împingă desnădejdea, țara lui Wilhelm reapare tot în armura cea grea a viselor sale imperialiste, neștirbite de înfrângere.

În această privință alegerea mareșalului Hindenburg e cea mai eclatantă dovadă. Spiritul german și-a reconstruit arsenalul lui moral de dinaintea mobilizării fatale dela 1914. El reînvie cu toată strălucirea, lui greoaie și amenințătoare. În silueta masivă a idolului dela Tannenberg s'a căutat incarnația cea mai reprezentativă pentru a semnifica lumii revenirea la mază. Suntem în plină renaștere germană cu toate atribuțiile ei cunoscute, dela cutropitoarele innuri ale muzicii wagneriene și până la consacrată concepție de expansiune colonială nemțească. Milioanele de voturi care-au ieșit acum la urnă cu numele moșneagului încremenit în enormele și antipaticile statui de lemn sunt tot atâtea certificate ale acestui adevăr.

Hindenburg dă o lecție Europei, brutală și binefăcătoare.

Vechiul catechism al principiului național ni-l reînvie cu toate rigorile lui, acest Wotan întunecat. Ca un puternic și neașteptat pumn în obraz, el redeșteaptă din adormire umanitatea, care în conștiința liniștei depline își îngăduise luxul unor exerciții de laboratoriu. El inaugurează o perioadă nouă de trezire, în care atâția apostoli inoportuni ai înfrățirii universale vor reintra iarăși în obscuritate, pentru a face să se renască vechea tablă a valorilor. Din umbra mareșalului se înalță spectri ce dau năvală pretutindeni. Ei plimbă sugestiunile revanșei și desgroapă sunetul de oțele al monarhiei suspendate: un

memento că drama nu s'a sfârșit, că un act nou e în elaborare, și că în examenul ce va să vie se vor plăti scump slăbiciunile prezentului....

Vor învăța toți din lecția lui Hindenburg, și adversari și prieteni. Cu remarcabila lui supleț, Parisul va ști să reacționeze la spovedania politică a poporului german. Cine va trebui, însă, să priceapă în toate consecințele lui zcest act și să se conformeze lui, suntem noi, țările a căror reîntegrare recentă s'a sîvârșit tocmai în puterea acestui principiu național, proiectat astăzi deasupra lumii cu atâta îndârjire îngrijitoare.

Secretul nostru de existență e în acest crez, nu trebuie să-l uităm! Trăim sau cădem cu el, în măsura în care vom fi în stare să-l înstăpânim în conștiința țării.

OCTAVIAN GOGA

PĂIANJENUL

„SIMBOLIȘTILOR“

Paianjenul, din colțul unei case,
Văzând un vierme de mătase,
Că vine inocent s'admire
Cum își țesuse plasa lui subțire
În care-o biată muscă se 'ncurcase,
Zice 'ngâmfat:

„Vierme obscur, faci foarte bine
„Că'n fine vîi să iei lecții dela mine.
„Gergheful meu e brevetat!
„Ca să lucrez astfel de fire
„Secretul numai eu îl știu;
„Fac pânze „Pentru mai târziu“
„Și poate... pentru... nemurire!“
Nici n'apucase bine să rostească,
Paianjenul lăudăros,
Naivitatea lui prostească
Că servitoarea fără milă,
Întinde lungu-i măturoi
Și din tavan, aruncă la gunoi
Paianjen, muscă, plasă inutilă...

MORALĂ

Și'n literatură, ca 'ntr'o veche casă
Pânze de păianjen, unii 'ncep să țasă
Dar de la o vreme s'a 'nceput războiul...
Critica 'nțeleaptă dă cu măturoiul!

1925, Craiova.

CINCINAT PAVELESCU

O nouă confuzie

Federația de pestriță memorie a reînviat pe neașteptate în politică. Autorul ei de astăzi e un domn locotenent de jandarmi din Basarabia, care răspunde la simpaticul nume de Popescu. Acest domn locotenent, incontestabil un feroce dușman al partidului național și al partidului țărănesc, știind probabil ce face, ori inspirat fiind de geniul rău al dlor Iorga și Mihalache, a lovit crunt pe fostul președinte al Sfatului Țării, pe dl Pantelimon Halipa, și din loviturile lui, ca prin farmec, s'a refăcut vechea tovărășie multicoloră, pe care poate nu au uitat-o încă unii dintre cetitorii revistei noastre.

Federația națională de odinioară s'a prezentat în ședința de Marți a Camerii sub prezidenția hazlie a dlui Nicolae Iorga, de data aceasta numai sub formă democratică, lăsând naționalismul, cum era și firesc, mai în umbră. A fost citită o declarație în numele ei, și pe urmă s'a cimentat printr'o serie de pupături care vor rămâne desigur memorabile. Dl dr. Nicolaie Lupu s'a pupat cu dl Nicolae Iorga, dl Virgil Magearu s'a pupat cu dl Argetoianu, și dl C. Stere cu dl Grigore N. Filipescu. Numai dl Iuliu Maniu a rămas nepupat, fiindcă nimeni nu se simțea atras de buzele reci ale fostului șef al fostului partid național.

Mă rog, o întreagă atmosferă de nuntă, o veselie indescriptibilă și un lirism aproape înduioșetor. Program politic? Nimic. Lămurire asupra problemelor arzătoare ale zilei? Nimic. Totul s'a petrecut ca într'o operetă bufă. Cineva a apăsător pe un buton — cine va fi fost îndrăcitul regisor? — și scena s'a jucat cu o frenezie și o repeziune într'adevăr demne de admirat. Spectatorii surprinși au rămas un moment uluiți, apoi, râzând satisfăcuți, și-au tras fiecare cum a știut învățătura necesară.

O primă învățătură a fost scoasă pentru a categorisi pe oamenii cari au figurat. Ce caractere într'adevăr! Până mai ieri-alaltăieri nu

se puteau suferi unii pe alții, se înjurau cu furie și se țintuiau la stâlpul infamiei. Dl Nicolaie Iorga ținea să-l puie la zid pe dl Constantin Stere și să-l împuște. Dl dr. Nicolaie Lupu ar fi putut să-l soarbă într'o lingură cu apă pe dl „Stelin Popește“, ca să pomenim numai de cei doi Nicolai ai noii alcătuirii politice. Și acum? Retractare pe toată linia și împăcare generală. Nu-i vorbă, scopul urmărit, venirea la putere, e mult prea nobil pentru a nu-i sacrifica orice, chiar și demnitatea, mai ales când e chestiunea salvării patriei la mijloc. Dar, cu toate aceste, ce caractere, domnilor, ce caractere!...

A doua învățătură e că vechea teoria a untdelemnului își are legile ei și în politică. E imposibil ca elementele clare să nu se separe repede de impreciziunile organismelor călăuzite numai de șira spinării. Au fost câteva clipe când se găseau oameni cari puteau crede într'o seriozitate de gândire a partidului țărănesc, care părea că ar căuta să-și urmeze o țintă politică proprie. Se vede însă că turbureala la turbureală trăgea și fatalitatea și-a urmat cursul. Partidul național, pe bază de omogenitate de structură sufletească, s'a găsit îmbrățișat din nou de dnii Mihalache și Stere. Când credeai că sunt mai departe unele de altele s'au apropiat și s'au îmbinat. Și nici nu se puteau altfel. Elementul simpatic ce le chema de pe drumurile deosebite pe care apucaseră, acea zăpăceală gălăgioasă și demagogică proprie amândurora, le-a strâns din nou și le-a îndrumat spre aceeași soartă pe care o merită amândouă, adică spre disoluție.

Dar, să ne explicăm puțin:

Fantastica ciulama a acestei de a doua federații nu o va putea înghiți țara cu nici un preț. Așa cum s'a prezentat întâia oară la 1919 ea a fost repede aruncată pe maidanele politice. Dar acum? E România noastră într'o situație când și-ar putea permite luxul unei noi experimentări? E poporul nostru, din orice punct de vedere l'am privit, mai în stare acum decât atunci, să suporte guvernarea unui conglomerat de oameni a cărei singură rațiune de a fi e barba zănatecă a d-lui Nicolae Iorga și tenebroasa mentalitate țărănistă?

Noi credem că nu. Și nimeni nu poate crede altfel decât noi.

România dela 1919 a putut face o serie de progrese până astăzi. Nimeni nu le contestă. O consolidare a ei nici pe departe nu s'a înfăptuit însă într'o măsură care să îngăduie posibilitatea unui guvern pe deplin desorientat în programul său politic și absolut desechilibrat sufletește. E adevărat că dela 1919 până acum s'a pus în mers reforma agrară și Constituția împreună cu o serie de legi ce decurg din ea. E adevărat, că am ajuns cu multă greutate la un fel de început de limpezire a gospodăriei țării. Dar în ce hal se găsește economia noastră politică? Și cari sunt raporturile noastre cu străinătatea? Un buget fixat nu înseamnă încă reglementarea financiară și economică a României. Problema colaborării capitalului strein se impune cu tot mai multă insistență. Și dacă rigiditatea liberală ne-a împiedecat să luăm contact cu cercurile financiare streine, desigur că nu sticleții d-lui Nicolae Iorga vor putea să ofere o garanție, că un eventual împrumut s'ar putea face în condiții favorabile pentru noi.

Liberalii n'au putut, potrivit principiilor pe cari le au, să aducă bani în țară. Federația, cu seriozitatea politică pe care o are, în cazul că ne-ar aduce, ne-ar înjuga desigur într'o crâncenă robie față de streinătate. Aceasta o înțelege orice om care își dă seama, că cu cât mai neserios e un guvern, cu atât mai larg se manifestă lăcomia capitalului strein.

De ce am vorbi însă lucruri prea importante cu prilejul discutării unei formațiuni politice cu desăvârșire ridicolă? Un fapt grav trebuie, cu toate acestea, să-l amintim. Un guvern de coaliție, pus sub oblăduirea preadesechilibratului d. Nicolae Iorga, ne-ar deschide însă și poarta tuturor surprizelor externe. Ce să mai vorbim de altele? Bolșevicii atâtă ar aștepta. Să vadă pe banca ministerială figura strămbă de grandiloquent găunos a acestui profesor maladiv, pentru a-și pune în acțiune toate planurile lor vădite și cunoscute de toată lumea.

Nu, țara nu va putea înghîți nici cum fantastica ciulama a acestei noi federații.

Dar atunci ce se va întâmpla?

Fără îndoială, că o desăvârșită clarificare a situației trebuie să se facă în curând. Noua confuzie va aduce o grabnică schimbare de regim. Guvernul liberal trebuie să plece neîntârziat. Noi nu suntem dintre aceia cari vedem în schimbările de guverne neapărate mijloace de îndreptare. Guvernul liberal e însă în mare parte vinovat de sporirea incertitudinii politice de astăzi. Nu mai poate domina evenimentele. Locul lui trebuie să-l ia noi elemente ponderatoare, cu alte metode și cu puteri proaspete. Bălăcăreala acestei federații trebuie stărpită. Profilul calm și hotărât al generalului Averescu trebuie să se ridice la orizont.

Altfel o să ajungă lumea să umble cu umărul înainte, ca dl Nicolae Iorga, să aplaude sub bancă teorii subversive, făcând în aceeași vreme dulcele declarații de loialitate, ca dl Iuliu Maniu, ori să hău-țească, cu dr. Nicolae Lupu.

Și aceasta nu ar fi o perspectivă norocoasă pentru țară.

EUGEN GOGA

D. N. Iorga la „Universul literar“

Umbra de dincolo de Styx a mucalitului Mitică Marion, ireducibilul dușman al soacrelor, poate însfârșit să se liniștească. Dl. Nicolaie Iorga a luat d. recția (bineînțeles, literară) a *Universului* (poreclit) *literar*. E apoteoza binemeritată a unei lungi cariere grafice. Moștenirea beletristică a răposatului Luigi Cazzavilan și-a găsit, după îndelungă așteptare, eredele predestinat. Răposatul Cazzavilan popularizase în România întrebuițarea hapurilor de catramină. Dl. Nicolaie Iorga, după norocoasa comparație a prietenului nostru Al. O. Teodoreanu, e pilula Pink a unei întregi generații. Sunt afinități de spițerie culturală, care se regăsesc și dincolo de mormânt.

Dl. Nicolae Iorga, în calitatea dumisale de fecundă caracatiță intelectuală, cu ramificații revărsate în toate domeniile, ar fi putut, tot atât de lesne, să ia conducerea *Veseliei* sau a *Ziarului Călătorilor*, celelalte două anexe ale *Universului* dlui Stelian Popescu, pe care le-ar fi ilustrat (în culori), cu policromica dumisale personalitate, tot atât de bine. Din *Veselia*, dl. Nicolaie Iorga ar fi făcut o foaie humoristică de reală valoare, în genul ziarului *Neamul Românesc*, sprijinându-și săltărețele dumisale iubiri și adversități politice pe cel mai potrivit (și mai simbolic) organ de publicitate. La *Ziarul Călătorilor*, dl. Nicolaie Iorga ar fi istorisit, pe înțelesul tuturor, peripețiile atâtor excursiuni de propagandă făcute în străinătate, așezând la loc de frunte, cum se și cuvine, cea mai recentă fotografie a băncei „Marmorosch-Blank“ din București.

Dar nu. Dl. Nicolae Iorga a preferat *Universul literar*. Apostolul dela Vălenii de Munte, care reușit să scrie între două trenuri mai multe tragedii în cinci acte, nu descinde pentru întâia oară, cu umbrela subsuoară, pe peronul literaturii. Și nu e nicio mirare, dacă s'a suit, de data aceasta, într'un vagon de clasa treia... De douăzeci și cinci de ani încoace, zăpăcind lumea cu neostenita dumisale productivitate ambulatorie, ilustrul istoric dă târcoale în jurul scaunului de *pontifex maximus* al literilor române. La un moment dat, locvacitatea dumisale tricoloră reușise să impresioneze. Acestea sunt, acum, lucruri atât de

vechi, încât se poate vorbi despre ele cu toată liniștea (și cu toată politețea) necesară. Intr'o bună zi, prin nu știm ce iluzie optică, explicabilă pentru psihologia subiectivă a scriitorilor, barba răvășită a dlui Nicolaie Iorga a fost luat drept un steag de luptă literară. Și posesorul bărbei a ajuns, ca prin minune, în fruntea *Semăntătorului*, pe care îl întemeiase George Coșbuc și Al. Vlahuță, și în jurul căruia mai stăruia încă însuflețirea onestă a câtorva oameni de credință și de talent. Scrisul lor părea să fie altceva decât efectul inexorabil al unei perpetue mâncărimi de condei. Idealul lor de artă strălucea dincolo de capriciile furioase ale diletantismului autocrat. Acești oameni erau Mihail Sadoveanu, Ilarie Chendi, Ștefan Iosif, Dimitrie Anghel, C. Sandu-Aldea, și alții ca ei, sortiți să reprezinte o cotitură bine hotărnicită în drumul spre desăvârșire a literaturii românești. Printre aceștia s'a pomenit deodată dl Nicolaie Iorga, repezindu-se să umple cu modestele dumisale năzuinți artistice și cu enervatul dumisale despotism, o epocă întreagă de civilizație contemporană.

Privind întâmplările de acum douăzeci de ani în perspectiva largă a vremii care s'a scurs, trebuie să ne poticnim, vrând-nevrând, de eroarea care s'a săvârșit atunci. Mulți au fost aceia, cari au crezut cu adevărat, că directorul de astăzi al *Universului literar* va fi animatorul generos al unei noi dogme sufletești, căpetenia mult așteptată a unei cruciade culturale, codificatorul inspirat al unor adevăruri fecunde. Cu retorismul său vijelios, care bătea atât de aprig în roșu, în galben și în albastru, intrând în țesătura aprecierilor critice ca un frumos câine ciobănesc într'un joc de popice, dl Nicolaie Iorga a reușit să se instaleze pentru câteva vreme, pela 1905, în funcțiunea de șef de școală literară, precizându-și crezul estetic în donițele pirogravate (cu motive naționale) din atelierele dlui Brumărescu. În această privință, năzuința ilustrului istoric de a găsi frumosul specific românesc nu se suia mai sus decât aceea a regretatului Moceanu, care, cu toți elevii, și cu tot entuziasmul său, juca „Banul Mărăcine“ la orice festivitate mai de seamă...

Eroarea, prin urmare, s'a lămurit fără multă întârziere. D. Nicolaie Iorga s'a prăvălit repede de pe soclul său improvizat, — hârtia maculatură n'a fost niciodată un pedestal prea solid, — și scriitorii români și-au văzut de treburile lor, căutându-și altă stea polară. Nu vrem să spunem, aici și acum, că și-a găsit-o fiecare. Dar mica ceată dela *Semăntătorul* s'a scuturat repede de tirania vorbărețului purtător de drapel, care crezuse un moment că poate conduce o oaste cu mijloacele intransigente ale unui vechil de moșie. Dl Nicolaie Iorga a rămas dintr'odată singur, mângându-se cu gândul că izolarea mărește proporția înălțimilor...

Activitatea literară a dlui Nicolaie Iorga, după alungarea dumisale dela *Semăntătorul*, n'a mai fost decât un lung șir de tentative nereușite. Cîne mai ține minte, pe dinafară, fără să recurgă la fișele din biblioteca, „Academiei Române“, numele tuturor revistelor pe care le-a scos dl Nicolaie Iorga la București, la Craiova ori la Vălenii de Munte? Anemice tipărituri inutile, ele apăreau și dispăreau în mijlocul

nerecunoscătoare indiferențe obștești, fără să trezească în jurul lor cel puțin un succes de curiozitate. În loc să câștige cu autoritate mult râvnita-i situație de infailibilul sacerdote al culturii românești, dl. Nicolae Iorga a uzurpat în mod definitiv, grație unei îngrijitoare supraproducții, rolul unei mașine de scris inepuizabile. Coborâți într-o zi, prieteni și vrăjmași, în beciul cu vechi colecții prăfuite al Academiei române; răsfoiți-i articolele de critică, gustați-i traduceri din Carducci, digerați-i tragediile cu sau fără tendințe, strângeți-i laolaltă cugetările; trageți apoi o linie groasă de adunare, și spuneți, cu mâna pe conștiință, ce a rămas din atâta cheltuială de vreme, de cerneală și de nădușeală, pentru frageda și dezorientata noastră literatură? A rămas în urma ei un crez de artă? O formulă estetică pe seama sufletului românesc? Sau, cel puțin, caracterizarea integrală, adâncă și înțelegătoare, a unui singur scriitor român? Nimic. Veți găsi observații superficiale, aruncate în grabă, articole de doctrină creionate pe cărți poștale, elogi hiperbolice pe seama unor pricâjite mediocrități, vorbe răstite aruncate în drumul unei cărți scrise cu talent, judecăți solemne și definitive rostite în pripă, pline de nervi, de țâfă și de exagerare, care încetul cu încetul, au ajuns să răsune în pustiu. Cine mai știe, de pildă, că până în ultima vreme, dl. N. Iorga iscălea, odată ori de două ori pe lună, într-o revistă din Craiova, proclamațiile dumisale literare de opt rânduri, pe care, se înțelege, nimenea nu le mai înregistra.

Dl. N. Iorga se instalează acum la direcția *Universului literar*. Dar ce va putea să facă d. N. Iorga acolo unde n'au reușit să se illustreze nici Mitică Marion, nici Luigi Cazzavilan, nici d. Stelian Popescu? Iși va tipări regulat comunicările, pe care le face din când în când Academiei române despre candelă de Matei Basarab; își va publica, *in extenso*, toate operele dumisale dramatice; va picura pe ici pe colo, ca dintr-o lumânare de ceară, câteva picături de cugetare; și nu mai încapă nicio îndoială va continua să dădăcească literatura contemporană în predici de trei minute. Căci d. N. Iorga realizează astăzi în chip perfect o armonie creatoare ideală. Produce mult și critică repede...

Tiparul, pasă-mi-te, e asigurat. Noua mașină rotativă uriașe a *Universului* stă gata, ca un monstru de fier, așteptând parcă o luptă pe viață și pe moarte. Nu credem, totuși, să-l răpună pe d. N. Iorga... Cât despre literatură, ea nu va avea de câștigat de pe urma *Universului* (poreclit) *literar* mai mult decât a câștigat până acum. Suntem și noi pentru tradiție. Hapurile de catramină au fost înlocuite cu pilula Pink. Totul merge, în lumea această, potrivit unui tainic și permanent echilibru. D. N. Iorga nu putea să sfârșească altfel. Dela *Semăntorul* la *Universul literar* nu e o decădere, ci normala evoluție a unei erori colective...

ALEXANDRU HODOȘ

Pro domo

— Unor prieteni —

În micile fapte diverse pe care le scriu și eu din când în când în formă de schițe și povestiri, întotdeauna întâlnești și câte-o femeie. Ori mai multe. Prietenii mi-le citesc, și apoi caută să mă întâlnească. Dacă mă întâlnesc, mă prind de mânecă, se uită fix în ochii mei, și mă întreabă :

— Iți plac femeile, hai?

Până alaltăieri, întrebările de acest fel mă tulburau. Mi-se înmulțiau creșele de pe frunte, îmi strângeam buzele, și gândiam în gândul meu :

— Doamne, Doamne ! Dacă m'ai făcut pe mine popă, de ce ai mai făcut și femeii pe această lume ?

Ori :

— Dacă ai ținut să faci și femeii pe lume, pe mine de ce m'ai făcut popă ?

Prietenului, drept răspuns, îi spuneam povestea unui prinț de sânge, care după reprezentarea unei piese cu „amor princiar“ voia să însoțească la locuință pe actrița care jucase rolul de amantă a prințului.

— Știi, domnule Prinț, — îi spunea actrița, — eu iubesc foarte mult pe prinți. Îi ador, îi îmbrățișez chiar. Dar . . . numai pe scenă. După reprezentație îmi am și eu necazurile mele, și nu prea am vreme să-mi bat capul cu ei . . .

Să nu credeți, că ajungeam vreo-dată la rezultat. Prietenul continua cu aluziile „binevoitoare“, până-când mă făcea să asud. La despărțire îmi promitea că o să mă prezinte unei femei frumoase, iar eu o luam repede la picior, plouat, făcând promisiune solemnă să scot pe femeii din schițele și povestirile mele viitoare.

Dar mă convingeam încurând, că așa ceva e cu neputință. În colțul străzii lungi întâlneam pe bătrâna și gheboasa Gafie, care și-a pierdut patru feciori în războiu. Ah, dacă ați ști cât o iubesc . . . Îi în-

tindeam o piesă de doi lei, iar ea îmi zicea „sărut mâna“ și „măria ta“. Ea singură îmi dă această titulatură odioasă, — și eu o primesc bucuros, căci o merit în fiecare zi odată.

La tutungeria din colțul stradei mici mă opriam să-mi cumpăr țigări. Intr'o seară, nu-mi credeam ochilor. Vânzătoarea era Nina, o veche cunoștință a mea. Când umbla la școală eu o învățam religia. Îmi aduc aminte, că într'un trimestru i-am dat „opt“, și atunci mi-a plăns o săptămână. În celalalt trimestru i-am dat zece. Atunci — a răs o săptămână, și răsul ei era atât de drăgălaș, încât mi-a fost necaz că nu se poate da și nota unsprezece.

— Tu ești aici, Nino? — o întrebai, privindu-o cu mâinile încrucișate pe piept.

— Da, sunt aici. Tutungeria e a mamei... Te rog, să cumperi țigările totdeauna dela mine...

— Fără îndoială!

— Mama mi-a dat mie tot venitul tutungeriei, ca să-mi adun bani să mă pot mărita...

— Mamă-ta are dreptate, — îi replicai, iar ea, speriată de vorbele ce le scăpase, își acoperi obrajii cu amândouă mâinile.

Am zâmbit. A fost zâmbetul ce mi-se strecoară pe buze totdeauna în fața nevinovăției și sincerității. Am cumpărat țigări de două ori mai multe de cât îmi trebuiau, și îmi urmai drumul zicându-mi:

— Zadarnic! Fapte diverse fără femei, nu există!

Alaltăieri, apoi, m'am întâlnit cu prietenul meu Radu. Treceam pe stradă gândindu-mă la rezultatul alegerii de președinte din Germania. Când l-am văzut m'am făcut cât un purice. Prietenul Radu e un moralist colosal, mai colosal chiar decât moraliștii din Evanghelie, cari huiduiau pe... imoralul Isus. Iar ultima mea scliță a fost strașnic de amoroasă, cu două femei, una blondă și una oacheșă.

Îmi întinse mâna, zâmbindu-mi cu zâmbetul cunoscut al moraliștilor.

— Ce mai zici, bre? Îți plac cum văd, și acum, femeile...

Atât mă simțeam de mititel în fața lui, încât uitai povestea cu prințul. Murmurai pironindu-mi ochii în pământ:

— Îmi plac, frate! Le iubesc, le ador!

Și așteptam ca resemnare să mă lovească vre-un trăznet. Dar a fost trăznit el. Îi pieri deodată zâmbetul, își duse mâna instinctiv la un nasture al paltonului, și începu a-l învârti în toate părțile. Apoi deodată, mă prinse de braț.

— Spune-mi, ce zici de rezultatul alegerii din Germania?

I-am spus tot ce credeam, m'am dus cu el la un șvarț, și am discutat împreună despre cea-ce este de făcut în fața acestui rezultat la care lumea nu se așteptase.

— Bre, — mi-am zis și eu după despărțire, — ce nebun am fost eu până acum! De ce n'am spus întotdeauna, pe șleau, că îmi plac femeile? Ah, de câte mizerii aș fi scăpat!

Aș fi spus întotdeauna adevărul. Îl spun și acum: îmi plac femeile! Mi-au fost dragi întotdeauna. Au fost vremi, e adevărat, când îmi erau dragi numai cele tinere și oacheșe. Dar nu vă speriați, prieteni, pe-

atunci nu eram popă. Acum sunt și mai grozav. Acum mi-s dragi toate, cele tinere, cele bătrâne, și de pe toate continentele. Mi-s dragi chiar și cele care nu s'au născut încă, și cele care își dorm somnul cel de veci. Cu un cuvânt, mi-s dragi și cele de pe pământ, și cele din cer, și cele din purgatoriu. Mi-ar fi dragi chiar și cele din iad, dar nu vreau să ajung la *index*.

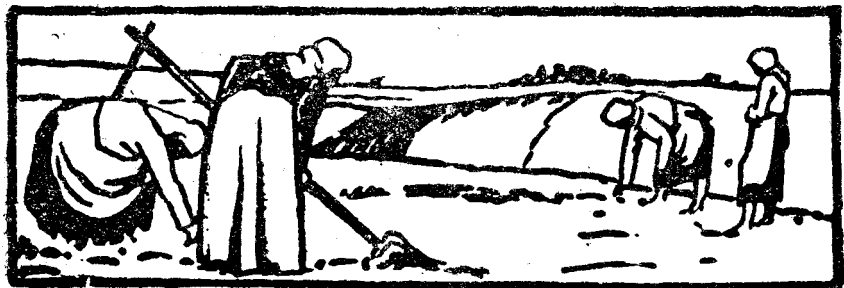
Mi-s dragi femeile și tutunul. Une-ori, mi-e necaz pe sărmanul meu piept. Îl lovesc cu pumnul și îi zic:

— De ce nu poți suporta mai mult fum, prietene?

La dragostea tutunului o să renunț odată, poate, după măritișul Ninei. Dar la dragostea femeilor, nici-odată.

De-aceea, iubiți prieteni, când întâlniți vre-o femeie prin schițele și povestirile mele, nu vă supărați. Tot omul își plimbă iubitele pe unde poate. Eu, n'am pe unde să plimb imensul număr al iubitelor mele decât — prin faptele diverse pe care le scriu, în formă de schițe și povestiri.

[SEPTIMIU] POPA

Prietenia iugoslavă

Presă din Iugoslavia, printre multele fapte diverse ce le relatează, ne aduce și unul care ne interesează foarte de aproape, atât din punct de vedere al politicii externe, cât și al aceleia interne.

Nu demult s'a ținut la Vârșeț a treizecea adunare generală a băncii „Lucaefărul“, singura instituție financiară mai de seamă a românilor din Banatul atribuit sârbilor, în prezența comisarului guvernului iugoslav: Milorad Ţveici. Ziarele care ne aduc această știre nu explică mai de aproape rolul comisarului guvernial în adunarea generală a unei bănci particulare — și desigur în toate ședințele consiliului ei de administrație — pentru că procedeul acesta în țara vecină nu este nou; el se practică din prima zi a instituirii administrației sârbești, astfel încât după o scurgere de șase ani nu se mai gândește nimenea să discute principial această chestiune. Făcând doar amintire de prezența delegatului guvernial, rapoartele ziarelor dau o amănunțită dare de seamă asupra operațiunilor săvârșite, trăgând concluziunile de ordin financiar pentru asigurarea bunului mers al instituțiunii în viitor.

Oricât de cunoscut și de uzitat ar fi procedeul menționat, el nu poate să ne lase indiferenți, pentru că faptul divers pentru politica internă iugoslavă atinge cele mai vitale interese ale românilor de acolo, cari prin capriciile istoriei au ajuns sub oblăduirea ei.

Pe noi, cari urmărim cu vie atențiune evoluția politicii iugoslave, nu ne surprinde acțiunea metodică de apăsare îndreptată în contra fraților noștri. Bănățenii prevedeau precis și clar metodele și proporțiile ei, din amintirile legate de jurisdicțiunea bisericii sârbești și a Voivodinei, marea binefacere politică rezultată după revoluția maghiară din 1848, care mai găsește apologiști tardivi în presa noastră și astăzi. Ceace ne miră, este curajul cu care sârbii profită de orice ocazie ca să provoace îndelunga răbdare a unui popor cu care este

altă, și pasivitatea senină a guvernului român, care la toate aceste provocațiuni dă din umeri ca omul pe care nu-l ajută rațiunea să găsească o deslegare în situațiunii dificile și neprevăzute.

Dacă, sub raportul politice externe înțelegem până la un punct, rezerva ce și-o impune o cărmuire care se ține mai cuminte, aceasta nu mai poate avea nicio justificare când e vorba de politica noastră internă. După cât știm noi, mănunchiul de sârbi răzlețiți în Banatul românesc de astăzi, are și el o bancă la Timișoara, care pe urma instituirii administrației românești nu a avut nimic de suferit. Ba am putea zice, că se bucură de o situație privilegiată în raport cu alte instituțiuni minoritare, întrucât ea a fost ferită și de comedia naționalizărilor prin persoane, necum să ne fi gândit a-i delega vreun comisar din partea guvernului.

Cât privește trecutul, nu desaproabăm gesturile loiale manifestate față de minoritatea sârbă și de curtoazie față de statul iugoslav. Din moment ce ne-am convins însă, că această atitudine a noastră nu este apreciată în măsura ca să inspire un tratament analog al românilor din cealaltă parte a Banatului, pasivitatea noastră devine o crimă de neiertat; ea este ca și cum am săpa noi înșine groapa unor frați pe cari, în trecut, n'am avut puterea și priceperea să-i salvăm, iar acum nu știm să-i ocrotim. Sau, cum zice sfâșietor de îndurerat organul oficial al românilor de dincolo: „s'au despărțit de noi, și peste noi și-au câștigat aliați. Dvoastră, dincolo, în România, ați trecut prin mari metamorfoze și schimbări sufletești; ne-am îndepărtat simțitor unul de altul“. Deocamdată, acesta este funestul rezultat al nepăsării noastre de șase ani de zile: cel mai trist bilanț sufletesc, care desigur, va deschide calea și la alte supărări.

După atâtea probe palpabile din partea aliaților noștri, și după primele indicii ale unei credinți zdruncinate, nu mai credem că este cazul să facem pe oamenii ultracivilizați. Concepția guvernanților iugoslavi este cât se poate de evidentă. Ea a evoluat așa de departe, încât nu mai face secret din exterminarea elementului românesc. Și dacă persistă, fără nicio jenă în această direcție acum, în plină fermentație lăuntrică, fără pivoți siguri în privința consolidării constituționale, ce se va întâmpla oare într'o perioadă mai avansată, sau în momente critice pentru noi? Nu trebuie să operăm cu ipoteze, nici pentru aceste eventualități, căci presa sârbă s'a îngrijit să avem de cu vreme răspunsul și la aceste întrebări. Ni s'a spus în atâtea rânduri că, în caz de conflict cu Rusia, cu tot regretul lor, ei n'ar putea să ne dea nici un concurs. Un mic serviciu, totuși, nu ne-ar denega: acela de a ne ocupa Banatul până la Cerna. Iar până atunci, linia de conduită va fi aceea preconizată de ministrul Pribicevici, tovarășul nedespărțit al dlui Pașici, care a spus că „nu se poate tolera în cuprinsul Iugoslaviei români de două categorii: de clasa întâia în Banat și de a doua în Timoc“. Prin urmare, concluzia logică este că ei trebuie să fie contopiți cât mai curând într'una singură, în cea de a doua, cu întreg calvarul ei de suferinți. Să fim pregătiți deci, că înaintea ochilor sufletești a sute de mii de români se va lăsa în curând pâcla de-

asă a întunerecului desăvârșit. Ce vor mai putea ajuta atunci accentele de tristețe care se vor transpune la noi, când dincolo va fi murit credința, steaua magică a ideii naționale?...

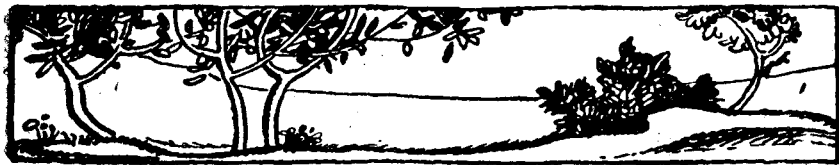
Lăsăm în sarcina celor cu răspundere și cu conștiința românească trează să cântărească urmările incalculabile ce pot naște pe urma pasivității cârmuirii noastre. Duiioasele reproșuri fără efect de azi vor putea îmbrăca forma unor fapte concrete mâine, întronând domnia resemnării, care în viața unui popor este totdeauna vecină cu moartea.

Acesta este rolul și idealul urmărit de comisarul guvernului iugoslav, Milorad Tveici în viața internă a singurului adăpost ce mai au românii ajunși sub oblăduirea unei țări amice.

În pragul conferinței Micei Antante din Capitala noastră, să nu uităm a medita asupra acestei chestiuni.

P. NEMOIANU

Organizarea economică a societății

Am scris într'unul din articolele trecute, că politica nu este o știință, și am înțeles prin aceasta, că politica nu se poate statornici în cadrul restrâns al unor legi precise, care, aplicate cu strictete mecanică în ori și ce timp și în ori și ce loc, să ajungă la rezultate de o potrivă de fericite. Ceeace a fost bun și folositor astăzi și într'un anumit loc, poate să fie mâine, și aiurea, dezastros. Politica este o materie primă, absolut necesară organismului social, și atâta tot. Cantitatea și calitatea de politică utilă variază în timp și spațiu pentru fiecare organism social în parte; iar misiunea aproape divină a omului politic, consistă tocmai în socotirea cât mai dreaptă a acestei proporții, singura în stare să conserve echilibrul sănătos al unei societăți.

Dar, dacă esența *politice* este și va rămânea o veșnică enigmă în fața minții omenești, alcătuirea organică a corpului social începe să găsească în *științele economice* explicarea fătorei sale. Noi știm astăzi, că societatea este o alcătuire de indivizi, care s'a încheat pe măsură ce calitățile și instinctele de dominațiune și de conservare a individului izolat s'au dovedit prea slabe pentru a învinge și a utiliza natura înconjurătoare. Oamenii s'au strâns la un loc pentru simplul motiv, că singuratici ar fi fost nu numai expuși să se prăpădească în lupta de toate zilele cu natura sălbatică, dar să piară prin atrofierea progresivă a însușirilor lor intelectuale, care nu.nai în societate pot să evolueze și să se desvolte.

De ce? Individul este un focar de energie. Debușul energiei omenești este munca. Omul muncește precum mănâncă, doarme și bea, îndeplinind o funcțiune naturală inerentă fătorei sale. De sigur, felul de muncă difere atât de mult dela individ la individ încât munca vecinului apare de multe ori ca o ridicolă pierdere de timp. Exemplul tăietorului de lemne, care din înălțimea ferestrelui său decretează drept leneș pe învățatul, care cu ochi miopi veghează nopți albe de trudă peste manuscrisele îngălbenite este caracteristic. Dar tot atât de caracteristic ar fi exemplul învățatului de mai sus, care privind spre dimineața dela fereastra cabinetului său de lucru reîntoarcerea noctamubulilor, a femeilor care au dansat, a bărbaților cari au jucat cărți și a tuturor acelora, cari au petrecut și să grăbesc acuma să se odihnească, i-ar decreta cu întreaga severitate a insomniei sale laborioase, drept leneși. Nu ar cădea oare acest învățat în greșala furnicei,

pentru care cântatul greerului nu reprezintă o muncă egală cu a sa? Dansatorul, care la ceasurile patru dimineața adoarme somn greu fără vise a „muncit” câte-odată mai mult de cât harnicul măturător al străzilor prăfuite. Ar însemna, de sigur, o nedreptate revoltătoare, să se aplice simpatilor noștri cântăreți de operă și operetă măsurătoarea barbară a fabulei lui La Fontaine.

Fiecare individ muncește, cu alte cuvinte transformă energia sa subiectivă în valori artistice, intelectuale și materiale obiective. Pedepsa cea mai grozavă care se poate închipui pentru cineva, consistă în a-l opri să muncească. De aici cruzimea regimului închisorilor celulare, mizeria fiziologică a condamnaților și moartea lor timpurie.

Munca este într'adevăr de două feluri : productivă și neproductivă. Munca productivă are asupra muncii neproductive avantajul considerabil, că volumul său de acțiune și durabilitatea sa cresc în proporția utilității sale. Pe când munca neproductivă trăește și moare în funcțiune de cantitatea de energie, pe care a creat-o, munca productivă continuă să se desvolte prin propriile sale puteri, pentru a deveni la rândul ei un nou focar de energie. Munca productivă este generatoare de energie, munca neproductivă e disolvantă. Munca omului izolat este în majoritate neproductivă, din două cauze :

a) Obstacolele pe care natura le opun sunt atât de mari în căt roadele activității sale se prăpădesc în germene și b) Lipsa de emulație.

Numai în societatea munca poate să tindă spre desăvârșirea productivității sale. De aci necesitatea pentru oameni de a se uni. Societatea este o imensă asociațiune de muncă, o uriașe cooperativă de producție. Productivitatea unei societăți hotărăște în ultima analiză asupra viabilității sale. Cu cât o societate produce mai mult, cu atât structura sa este mai puternică. *Productivitatea unei societăți o determină modalitatea sa de producție, iar nu natura produselor sale.* Societăți mult mai înaintate din punctul de vedere al calității produselor lor pot fi astfel mult mai slabe și mai bolnave de cât societăți mai înapoiate.

Intregă istoria prezintă o continuă ilustrație a acelor scrise mai sus. Procesul de producțiune al unei societăți se îndeplinește normal și sănătos numai atâta vreme cât toți membrii acestei societăți iau parte activă la desbăterea lui. *Valoarea socială a muncii consistă în primul rând în interschimbarea rapidă și ușoară a produselor sale.* Munca unui dansator, spre pildă, are o valoare socială atunci când talentul și iscusința sa isbutesc să satisfacă cantitatea de muncă intelectuală, cheltuită de spectatorii săi, privindu-l. Cu cât munca dansatorului va fi de calitate mai bună, cu atât mai bună va trebui să fie și calitatea muncii spectatorilor, și invers. Ori și ce desechilibru în aceasta proporție înseamnă o criză de schimb și reduce din valoarea socială a muncii. *Prea multul este tot atât de vătămător ca și prea puținul.* Munca dansatorului, care ar juca dansuri clasice în fața unui trib de negrii africani ar fi din punctul de vedere social tot atât de inutilă precum ar fi eventual și munca depusă de artiștii Teatrului Național din București, vrând să reprezinte pe scena cea mai de seamă a

Capitalei roastre, piese din repertoriul sătesc al dlui Teodor Speranță.

Civilizațiunea și productivitatea unei societăți sunt manifestațiuni înrudite, dar nu sinonime ale vieții sociale. Ele pot până la un moment dat să înainteze atât de armonios împreună încât mintea grăbită a trecătorului să le confunde. *Gradul de civilizare a unei societăți este stabilit de natura produselor sale.* Societăți foarte civilizate, adică societăți care grație unei tehnici iscusite au ajuns să producă valori calitativ superioare, pot sub perspectiva productivității, adică a intensității de produse, să formeze un tablou foarte urât. Pentru ca productivitatea unei societăți să funcționeze sănătos, munca productivă a diferiților ei membrii, trebuie, după cum am scris mai sus, să se transforme în valori sociale interschimbătoare. Pe măsură ce din felurite motive schimbul acesta se încetinează și devine mai greoi, până când dispăre pe alocurea complect, munca socială pierde și ea caracterul ei productiv, și se transformă în muncă individuală improductivă. Rezultatul final culminează în desmembrarea corpului social, în anarhie!

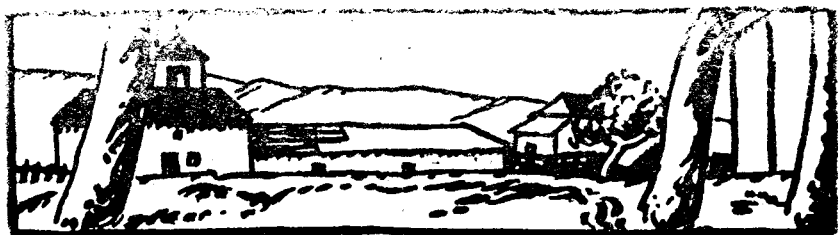
De aici rezultă o nouă concluzie: pericolul prezentat de așa zisul sistem al civilizării statelor înapoiate, adică introducerea forțată a unor forme superioare de muncă socială în economia unor societăți, care din proprie inițiativă sunt incapabile să și-le făurească. O societate nu poate adopta formele superioare de producție ale unei alte societăți mai înaintate, fără a stânjeni serios higiena productivității sale, de cât în măsura, în care membrii ei au atins capacitatea intelectuală, reclamată de mânuirea noilor mijloace perfecționate. *Buna gospodărire a productivității sociale este eminentamente națională.*

Caracterul esențial al muncii sociale consistă în interschimbarea cât mai ușoară și mai rapidă a produselor sale. Trebuie să înțelegem prin aceasta, că toți membrii unei societăți vor munci la fel? De loc! Ei vor munci numai deopotrivă, pentru a contribui fiecare în măsura calităților sale la procurarea valorilor de consum necesar societății. Necesitățile cererii vor stabili cantitativ și calitativ oferta. O ofertă prea exagerată într-o anumită direcție se traduce printr-o cerere nesatisfăcută într'altă parte și reduce productivitatea muncii sociale.

Cererea în consumul unei societăți este în funcțiune de loc, de timp și de calitățile, firești ale indivizilor, cari o alcătuiesc. Într-o societate poate să primeze industria, într'alta comerțul, într'alta — precum la noi — agricultura. Pentru satisfacerea cererilor industriei sau ale comerțului sau ale agriculturii va trebui prin urmare să se valorifice productiv munca socială, coordonând întreaga activitate a membrilor societății în disciplina acestui criteriu predominant.

În aceeași direcție va trebui să se înfăptuiască și activitatea omului politic. A căuta într-o societate industrială să potolești setea politică a organismului social cu cantitatea de politică necesară unei țări agricole, este tot atât de periculos ca de a voi să inundezi o societate agricolă sub formidabile cantități de politică utilă unei țări industriale. Greșeli de natura aceasta constituiesc apanajul tradițional al demagogiei albe sau roșii.

N. LUPU-KOSTAKI

Noapți de iarnă...

Greu treceau nopțile în iarna viforoasă a celui dintâi an de război. În preajma Cotnarilor ieșeni se găsea satul pribegiei noastre, risipit pe coaste prăvălate și puse drept în fața vântului care venea dinspre mișcă noapte cu țării de balaur năpraznic... Ziua o petreceam în forfotul treburilor ostășești și 'n goana după găsierea hranei: a noastră și a bietelor vite, care mureau, deavalma cu soldații noștri. Luam pe-un băețan slab și nalt, copist la tribunal în civilia lui, și bagându-ne afund în paele unei sănii țărănești, plecam la depărtări mari să găsim vite pentru soldați și nutreț pentru vite... Și după ce ziua întreagă luptam cu gerul și cu viforul, ajungeam seara în satul nostru, la căruța din ograda bisericei, unde-mi duceam viața în tovarășia unui prieten din cei buni, de pe vremuri, — care — știind că viu înlemnit de frig — mă aștepta cu ceai cald și cu țigări.

Odaia în care stăteam era ca o cămăruță de schivnic, având două lavițe în preajma unui cuptor năstrușnic. Pe lavițe, puseseam noi niște saltele de pae, iar deasupra pături de lână.

Și prietenul mă întreba:

— „Ești înghețat tare?!...“

Și răspundeam făcând „da“ — din cap. Bunul meu tovarăș mă bătea pe spinare și-mi spunea cu glas dulce:

— „Iată: ceai ferbinte și țigări...“ și-mi arăta gura cuptorului învâlvorată de limbile focului, iar la o parte, în spuză, ulcica plină cu ceai. Inserarea venea de mult, dar o nevoie de lumină nu aveam, căci cuptorul arunca în cămăruță o lucire blajină și mângâietoare. Și ca și când nu ne-am fi văzut de mult, ne întrebam:

— „Ce-ai mai făcut?...“

— „Dar tu?...“

Pe urmă, încălzindu-ne la gura cuptorului, sorbeam din ceaiul aromit și alungător de înfigurare, și fumam, — uitând de toate, afară de dorul celor lăsați în urmă, de-atâtea luni lungi de vreme... Iar dacă nevoie aveam de-o lumină mai mare, aprindeam *opaiful* tremu-

rător și aducător de funingine în fundul gâtului și 'n nările nasului. Și glumeam:

— „Culiță frate, mai credeai tu că o să ne întoarcem la... opaiș?...”

Iar tovărășul de răstriște, râdea și-mi răspundea:

— „Ca să ne aducem aminte de strămoși și să nu-i, mai uităm niciodată...”

Afară viscolul de Martie — uitase și Prea Sfântul, calendarul — urla ca o vietate mereu neîndestulată și părea că ne spune: „pedeapsa lui Dumnezeu, — pedeapsa lui Dumnezeu!...” Opașul își tremura la marginea strachinei flacăra nesigură, din care se torcea caer cenușiu de fum, până în tavanul scurt al cămăruței...

Ades nici nu ne mai duceam la popotă: prietenul meu, fiind mai marele ei, aducea acasă blidele cu mâncare, și în tăcere stăteam la masă, în noaptea târzie, pe prichiciul cuptorului.

Pe urmă, la lumina licăritoare a opașului, în preajma culcatului, ne despăduchiam. Luam veșmintele unul câte unul și le cercetam, — și mare era bucuria noastră când din vreo încheetură, răsărea musafirul înveninat și de loc dorit.. Dădeam și noi din cap și ne priveam în tăcere, ca și cum am fi spus:

— „Ce zici? Asta-i moartea...”

Focul cuptorului arunca pe goliciunea piepturilor noastre, sclipiri repezi și fugătoare. Prietenul avea și aici, glas de șagă:

— „Ia închipuște-ți tu: ce-ar zice nevestele noastre dacă ne-ar putea privi pe geam acuma?...”

În amarăciunea gândului, răsbea o undă așa de grabnică de râs, încât n'o puteam opri... Și râdeam, ținând între degete, cu mare grijă, trupul ca un bob de orez al musafirului capturat... Țineam moartea în mână...

Stingeam apoi feștilele opașului, — și plecam pe mindirile de pae trupurile noastre strivite de trudă... Pe urmă ne prăbușeam în orcanul de gânduri din biata minte sbuciumată, — și adormeam, legănați de cele două gemete: cel de afară, al viscolului, — și cel dinăuntru, al sufletului în spulber...

* * *

De cele mai multe ori însă, masa de seară o luam la popotă. Într'o odae scundă — ca toate odăile țăranilor din partea aceea, se găseau înșirate trei mese simple de brad, cu picioarele în cruce, și având pe lături bănci lungi, tot simple și tot de brad... O lampă fumegată atârna la mijloc, de tavan, — dar mai mult așa, de formă, — căci tot lumânările înecăcioase de parafină și opașele strămoșești erau dătătoarele de lumină și aici... Cuptor era și aici: și aceasta era popota noastră.. Cei mai mulți dintre noi fiind vechi cunoscuți și prieteni de pe vremuri, se înțelege că masa noastră era o neisprăvită convorbire, — un nesfârșit, mai ales, „bombardament de glume.” Oaspete străin între noi era ofițerul francez, un republican înfocat și

aspru, dar bun camarad și cântăreț patimaș din gură, — care ni se adresa totdeauna cu vorba — zisă pe jumătate glumeț: *citoyen!* — Iar noaptea, după ce eșeam de la masă, cucurigă așa de bine din gură, în cât deștepta de la un capăt la celălalt, pe toți cucoșii satului, — de spuneau bieții oameni a doua zi:

— „Se înmoinează: au cântat cocoșii astănoapte“!

Franțuzul acesta — care la Mărășești a luptat ca pentru țara lui — era un fanatic al gloriei. Toate convorbirile, el le isprăvea, — punând capăt la orice nedumerire, — cu vorbele: „*La France lutte pour la gloire, et c'est tout, si vous voulez!*“. Și trecea la altceva, — de pildă la traducerea în franțuzește a înjurăturilor românești, — sau juca rum, pe cafele... Tot el ne-a învățat cântecul:

„*C'est le drapeau de la France!*.“

Când era vorba de Regele nostru tăcea, — ținând capul bine plecat în blidul cu mâncare, — și iar își începea convorbirea, — după ce nu mai era vorba de Rege, — cu aceeași frază:

— „*Voyons, citoyen Ionescu...*“

* * *

Ades, după ce masă se isprăvea și soldații ridicau tot, mai rămăneau doi-trei camarazi, întârziați la vreun sfat sau la vreo discuție care nu se isprăvisese... În fumul gros al lumânărilor, mestecat cu cel alburlu al tutunului, ch'purile ofițerilor erau șterse, ca vedenii din vis. O simțire trândavă părea că-i cuprinde și-i ținutește pe băncile simple de brad. La răstimpuri, din valul potolit al vorbeii isbucneau glasuri aspre, ca pornite împotriva unui dușman nevăzut, care se plimba pe-afară, pe la cercevelele ferestrelor, cutremurate de v. foniță. Un soldat aducea, în tăcere, o sticlă cu vin tulbure și o punea în fața ofițerilor. Ca în vis, fără să-și dea seama, unul din ei turna în pahare, vorbind.. Licoarea spălăcită se prelungea și pe alături, făcând mici pete pe masa plină de grăsime...

Ca într-o taină, unul din ofițeri gemea:

— „Douăzeci au murit azi... Douăzeci“!.. și privea vrășmaș spre cei din fața lui. Camarazii nu i răspundeau nimic, iar el punea mâna pe pahar și înainte de a-l sorbi dintr'o singură înghițitură, arunca spre valul de fum un „eh“!.. dureros și sălbatec.

Și iar rostea:

— „Douăzeci... auzi: douăzeci“!.. Prins de înduioșarea cu care spusese aceste vorbe, ofițerul lăcrăma prin fum, fără să-și dea seama... unul din cel din față, la rândul-i isbucnea:

— „Ce? Să plâng eu pentru aceasta?! Nici gând“!.. și golea și el paharul, trăgând în fundul plămânului o șuviță groasă de fum.

Și iață ea într'o noapte de acestea, unul din camarazii discuțiilor întârziate zise către frații care-l priveau prin rețeaua de fum.

— „N'aveți dreptate!. N'aveți dreptate!.. Să moară!.. Să murim cu toții, uite-așa!. Să murim!.. Ei și dacă murim“?!

Glasul lui, deși aspru, era totuși cald și convins: părea că visează și el, vorbind.

Rostogoli mai departe vorba lui bolovănoasă :

— „Războiul, amicii mei, nu este decât viața concentrată... Da, da : viață, viață!... Dovedesc, pe loc, dovedesc... Lăsați-mă să dovedesc... Răspundeți prin ce se dovedește războiul de viață?.. Atât: în război viața capătă o intensificare mai mare, — da : in-ten-si-fi-ca-re, — și atât!.. Se îngrămădește viața între zidurile timpului... În loc ca o sută de fenomene să se petreacă în zece zile — să zicem, — se petrec în zece minute... Ei și?.. Dar cine poate spune că dealungul milioanelor de veacuri aceasta însemnează ceva?! Și iată, dovedesc: voi vă plângeți că au rămas în urmă nevestele și copiii noștri, dar ce? când mori acasă, fără război, nu rămâne în urmă nevasta și copiii, și nu plâng tot atât, și nu te uită după o bucată de vreme?.. Ce? Nu?.. Ziceți că pe toate drumurile zac ciolană de copii înghețați, dar ce? în toate condicile dela miile de primării din țara asta, nu se pot ceta numele sutelor de mii de copii ce mor — e drept — la casele părinților lor, dar mor?! Mai ziceți, că boalele seceră în război cu nemiluință, oșteni... Dar otica și alte zeci de boli nu curăță, în viața liniștită e *nerăzboiului*, rânduri nesfârșite de vieți?!.. Vă ridicați pe urmă împotriva nedreptăților din vremea războiului: unii luptă, alții huzuresc, unii mor și alții se păstrează... Ei și? Da 'n viața noastră cea de toate zilele, nu-i tot așa?.. Acum, barăm, avem cu toții scuza asprimei războinice, dar, colo, în dulcea noastră viață omenească de toate zilele, nu se înfăptuiesc în toate clipele, mii și mii de nedreptăți? Nu? Răspunde!.. Nu-i așa?! Hm!.. Și mai spuneți că se găsesc pe aici, prin preajmă și pretutindeni, hiene, care, ca din putoarea holturilor noastre își croesc averile de mâine... Ei da: așa-i... Se țese, în umbră, din crimă și din răutate, o nouă clasă a viitorului... Drept!.. Așa-i... Dar, fraților, dragii mei frați... nu-i tot așa în viața de toate zilele?.. Câți *pahonți* de aceștia nu lucrează metodic și nesupărați de nimeni, la lumina plină de seninătate a vieții noastre, și cu din sufletul tău și cu din amărăciunea durerilor tale, nu-și croiesc ei veselia zilelor lor de belșug și de nepăsare?! Ce? îndrăznești să spui că nu-i așa?.. Și ce?.. Numai o deosebire de intensitate, atâta tot!.. Războiul îngrămădește viața și-i înfățișează sincer marea ei minciună...

Nu dragă, eu mă duc cu capul înainte, uite-așa... Nici nu vreau să știu: fac războiul, fiindcă așa ne-a căzut în lotul nostru... Nu vreau nici să mă înduioșez (și nici nu pot) și nu vreau nici să blestem... Il primesc așa, așa cum el ne impune să-l primim... Că voi muri?! Ei și? Oare ați găsit voi undeva oameni cari nu mor?.. Că e prea de vreme?.. De unde știți?.. Că voi fi uitat?.. Atâta pagubă: parcă altfel nu-i tot așa?.. Că alții trăesc mai departe?! Să le fie de bine!.. Vor putezi mai încet... Că hienele se îmbogățesc?! Va veni vremea să se plictisească și ele... și vor muri... Și mai la urma urmelor, puteți voi să-mi spuneți dacă toate acestea: viață, războiul și tot ce roește în jurul lor, sunt adevăr sau vis, — realitate sau părere, — bine sau rău?!

Ostenit, camaradul, lăsă capul în jos, moale, ca după o mare

furtună lăuntrică, — puse mâna ușor tremurătoare pe paharul cu vin tulbure, și-l sorbi încet, cu ochii închiși.

Adăogă apoi potolit:

— „De aceea eu nu mai am nici familie, nici amintiri, nici dorinți, nici întrebări, — nimic, nimic... Sunt un om în război... și atât!... Și dacă, cum se spune, țara va avea să folosească de pe urma morții mele, — să folosească!... N'am nici un merit pentru aceasta: că acum, sau mai târziu, tot trebuie să mor, ca toți oamenii...”

Camarazii, cu capetele plecate în jos, stăteau tăcuți în fumul gros. . De afară răsbeau gemetele viforului neînduplecat, care-și plimba trupurile de zăpadă peste satul în care mocneau mii de dureri... Un soldat alunecă nebagat de seamă spre ofițerii care tăceau, și strânse paharele goale...

O isbitură mai tare de vifor făcu să sune odată, de două ori, clopotul bisericuței din preajmă, de parcă un duh de nimeni văzut s'ar fi strecurat peste omenirea aceea adormită, ca s'o înfricoșeze cu chemări din altă lume...

AL. LASCAROV-MOLDOVANU

Săptămâna politică

Cine e autorul?

Acum două săptămâni, într'un sat din județul Soroca, un tânăr ofițer de jandarmi înțelegând anapoda drepturile pe care i le dădea exercițiul funcțiunii sale de păzitor al ordinii a săvârșit un act de regretabilă brutalitate împotriva dlui Pantelimon Halippa, fostul președinte al „Sfatului Țării”. Respingătoarea sălbătecie, pe care nicio împrejurare nu putea s'o justifice, a fost condamnată de toată lumea. În coloanele *Țării Noastre* n'am întârziat să ridicăm și noi un cuvânt de firească indignare, văzând în agresiunea locotenentului Popescu o pălmuire a obrazului Basarabiei.

Incidentul, cum și era de așteptat, a fost adus înaintea Camerei, oferind prilejul unei ședințe furtunoase. Cu povestirea-i simplă și îndurerată, dl Pantelimon Halippa a concentrat asupra sa toate simpatiile. A emoționat chiar. După oarecare ezitare a băncii ministeriale, totdeauna explicabilă la cineva care trebuie să cedeze, guvernul a făgăduit pedepsirea vinovatului. A anunțat chiar darea lui în judecată pentru lovire și abuz de putere. Dar partidul țărănesc nu s'a mulțumit cu o atât de slabă satisfacție. Întâmplarea dela Zgurița, în loc să provoace o solidarizare a tuturor partidelor pentru înfierarea unui atentat la libertatea individuală, a luat, de pe o zi pe alta, o neașteptată întorsătură politică. Ne-a trimis cu cinci ani în urmă, reconstituind subț aripa protectoare a dlui N. Iorga defuncta Federație dela 1920.

Ceece nu s'a putut îndeplini după nesfârșite și migăloase pertractări a săvârșit fără să vrea pumnul ofițerului din Soroca. O adâncă prăpastie între oameni făcuți să nu se înțeleagă niciodată a fost umplută ca prin farmec de suferința întâmplătoare a dlui Pantelimon Halippa, care, în urma desfășurării evenimentelor, e pus în ciudata situație de a se felicita călduros pentru bătaia suferită... E drept, că dl N. Iorga a profitat cu destulă îndemănare de surescitarea legitimă a grupărei țărăniste, grăbindu-se să protesteze, alături de dl C. Stere, împotriva unui așa zis „sistem de ilegalitate” practicat în Basarabia, care n'a fost atribuit numai cărmuirii actuale, ci tuturor guvernelor

românești. Profund jicniți, dar în același timp vădit enervați, țărăniștii simțeau nevoia unei solidarizări sentimentale ridicate la același diapazon, iar cele două jumătăți de șef ale partidului național le-au oferit-o printr-o dublă pupătură. La această ședință de îmbrățișări reciproce era de față și dl Virgil Madgearu. Dar dl C. Argetoianu, din nefericire, lipsia...

În presa negustorească de pe strada Sărindar, bucuria s'a deslănțuit covârșitoare, revărsând valuri largi de cerneală. Dacă ar fi să credem pe d. d. Grauer și Honigmann, cei doi cerberi ai opiniei publice românești, plâpânda noastră democrație a smuls un triumf definitiv. Soarta ei, de-acum încolo, e asigurată, de vreme ce dl Ion Mihalache, fără să-și lase cămașa la vestiar, va avea acces pe scara din față în palatul princiar al dlui Mihail Cantacuzino. *Adevărul, Dimineața și Lupta* au închinat pagini întregi senzaționalului eveniment, anunțând cu litere de un metru și în stil de proclamație națională, noua eră în viața constituțională a României întregite. Istoria democrației la gurile Dunărei va fi împărțită, prin urmare, de azi înainte, în două mari capitole: *înainte și după* bătaia dlui Pantelimon Halippa.

Căci, gândiți-vă bine: care ar fi fost destinul plâpândeii noastre democrații, dacă dl locotenent Popescu nu-l pălmuia pe dl Pantelimon Halippa, dacă acesta nu venia să plângă înaintea Parlamentului, dacă nu se sărutau șefii opoziției, și dacă nu se refăcea Federația Social-Națională dela 1920?... E o întrebare pe care nici n'avem curajul să ne-o punem..

Ar fi fost îngrozitor!

Intre domnii N. Iorga și C. Stere

Punctul de atracție al săptămânei politice rămâne împăcarea dintre domnii N. Iorga și C. Stere.

Cu dl N. Iorga, autorul comediei „Sarmală, amicul poporului“, orice surpriză e posibilă. Ar fi destul de greu să se stabilească cu precizie, de câte ori binehrănitul apostol dela Văleni s'a pronunțat *pentru și contra* oamenilor cu care a avut de a face.

Totuș, în ceea ce privește pe fostul director al ziarului *Lumina*, opiniile dlui N. Iorga n'au fost dintre cele ce se pot reconcilia vreodată, — chiar dacă necesitățile partidului ar cere la un moment dat anumite concesii. Ne aducem aminte de ședința furtunoasă a Camerei din 1921, când s'a discutat validarea alegerii dela Soroca, unde dl C. Stere întrunise o importantă majoritate. Cu barba respirată în vânt, cu gesturi de patriot mănios, cu ridicături apocaliptice de voce, apostolul dela Văleni cerea punerea la zid a trădătorului și împușcarea lui fără multă zăbavă. Abia reținându-și indignarea, dl N. Iorga părea că dorește să se facă el însuș gestul răspunător, și, dacă n'ar fi fost prea cunoscut curajul impetuosului istoric, ar fi putut cineva să-i bănuiască, subț pulpana redingotei spălată proaspăt cu benzină, forma amenințătoare a unei granate de mână... De atunci, de repetate ori, dl N. Iorga și-a publicat la *Neamul românesc* părerile dumisale asupra dlui C. Stere, pe care l'a trecut solemn și definitiv printre persoanele cu care nu dorește să stea alături „nici pe lumea cealaltă“.

Și iată că dl N. Iorga stă alături de dl C. Stere, chiar pe lumea aceasta. Pornește cot la cot cu ei pentru răsturnarea guvernului actual, plănuiește la aceeaș masă alcătuirea guvernului viitor, și, dacă încruntatul basarabean ar fi ceva mai comunicativ decât este, totul s'ar isprăvi, după program, cu pupătură. Acesta nu mai este, după părerea noastră, un capitol de politică internă, ci pur și simplu un caz interesant de patologie psihologică. Ar trebui să scrie cineva, odată, o carte despre boalele vanității. Palinodiile dlui N. Iorga ar putea alcătui, pentru acest interesant op, o întinsă bază de observație. Spuneam odată, în altă parte, că dl N. Iorga judecând lucrurile și oamenii prin prisma slăbiciunilor dumisale de autor dramatic, ar fi dispus oricând să-și schimbe părerea sa rea despre Leon Troțchi, de pildă, dacă Leon Troțchi, la rândul său, ar consimți să abie o părere bună despre *Mama lui Ștefan cel Mare*, o tragedie în cinci acte, în versuri albe, pe care dl N. Iorga a scris-o astă iarnă, în timp ce dl Iuliu Maniu vorbea la Cameră într'o chestiune de regulament. Astăzi, jertfa pe care o face e mult mai mică. Consimte să ia de braț pe „odiosul trădător“, pe „omului Mackensen“, pe „ticălosul agent al dușmanului“, pe dl C. Stere, ca să poată juca în comedia blocului opoziționist rolul ademnitor de june prim. Pasiunea pentru scenă face câteodată minuni...

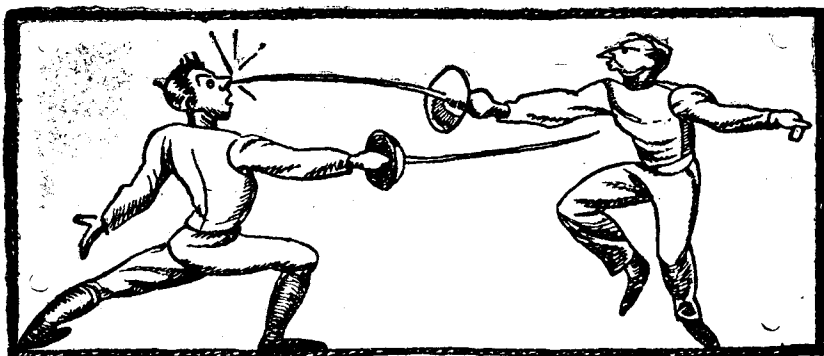
Pacificarea Croației

Frământările politice din Croația par să se apropie încetul cu încetul de frescul lor desnodământ. În congresul partidului țărănesc croat, la care au participat toți parlamentarii acestui partid și câteva sute de delegați din diferite puncte ale provinciei, a fost aprobat pe de-a 'ntregul discursul rostit de d. Pavel Radici în ședința dela 27 Martie a Șcupcinei, ratificându-se astfel noua orientare a mișcării separatiste din Croația. Șeful real al acestei mișcări, d. Ștefan Radici, unchiul celui de mai sus, se află încă în închisoare, subt acuzarea de înaltă trădare, și meditează probabil, cu oarecare amărăciune, asupra epilogului cu care se încheie cutezătoarea sa luptă împotriva Belgradului. Zagrebul capitulează. Aventura croată se apropie de lichidare.

Evident, partidul țărănesc din Croația nu se poate preface de pe o zi pe alta într'un partid de guvernământ. Prin urmare, cu toată remanierea recentă a cabinetului Pasici, conducătorii lui nu vor apărea încă pe banca ministerială. Dar, ceea ce a fost de dorit s'a îndeplinit. Croații aderă la actuala Constituție a țării, recunosc monarhia, se leapadă de orice legătură cu Internaționala țărănească dela Moscova și proclamă principiul de unitate a Jugoslaviei.

Sfârșitul acesta trebuie să spună multe aceloră dintre noi, cari credeau, acum câțva ani, că pot amenința cu ruperea pactului dela Alba Iulia. Popoarele nu se smulg ușor din făgașul istoriei...

ION BALINT

GAZETA RIMATA

Sărutarea

*In ziua când s'au împăcat,
S'au adunat și s'au iertat,
Și-au șters cu clasicul burete
Atâtea reciproce pete
Făgăduind să fie iarăși
In luptă, credincioși tovarăși,
A fost la Cameră, în sală,
O pupătură generală!..*

*In fruntea oastei fără număr,
Proptindu-se ușor în umăr,
(Intocmai ca Mihai Viteazul)
N. Iorga-și oferi obrazul,
Și Lupu, candid ca un miel,
Săltat puțin pe-un taburel
Ca pe un mic morman de iarbă,
L'a sărutat, duios, în barbă...*

*Atunci, fecundul dramaturg,
Simfînd cum lacrimile-i curg,
Rosî încet: — „E o plăcere*

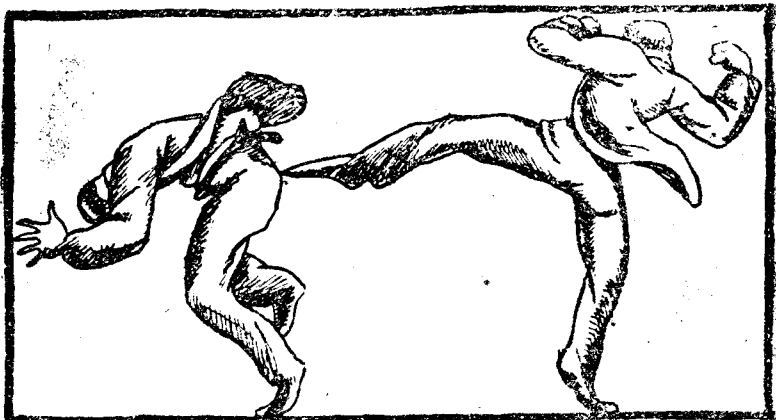
„Să stai alături cu Stere.
„Ah, cum ați fi crezut că pot,
„Acestui mare patriot,
„Să-i fac și cel mai mic afront
„Când știu c'a fost rănit pe front?“

Apoi trecură, rând pe rând,
Imbrățișându-se plângând,
Gustând pe buze calde clipa
Vaida Voivod cu Pan Halippa,
Iar Mihalache în ițari,
In borangic de zile mari,
Se tot jura, cumcă-l iubește
Pe domnul Stelian Popește...

Și pe când toți se 'mbrățișau
Și pe când toți se pipăiau,
Abia ținând în frâu amaru
De-oparte se plângea Magearu,
Și protesta: — „Eu nu mă pup!
„Și pentru ce să mă ocup?
„Ce pot să fac cu Sâmpăleanu,
„Eu îl aștept pe — Argetoianu...“

Dar tocmai când era în toi
Sentimentalul tărăboi,
Făcând o notă discordantă
In atmosfera ambientă,
Un om, cu mâna pe ciomag,
Deodată răsări în prag,
Și zise cetățeanul Ploaie:
— „O cam făcu, Lupu, de oaie...“

IUDA ISCARIOTUL

INSEMNĂRI

Campania „Cuvântului“. — De când s'a hotărât să apere cauza democrației în solda dlui C. Argetoianu, gazeta semioficioasă a atelierelor „Grivița“ a jurat, se vede, pieirea noastră totală. Altfel nu se explică furia, aproape înduioșătoare în stăruința ei, cu care această tipăritură destinată cândva ziaristiceii culturale, — și scrisă în mare parte de foști colaboratori ai *Țării Noastre*, — se străduiește, ca să zicem așa, să ne distrugă.

Pentru atingerea acestui scop criminal s'ar părea că orice armă e bine venită. Mai întâi, insulta. Insulta elementară, țigănească, incondeiată cu expresii pe care nu orice hârtie le poate suporta, și cu reminiscențe scato-logice ale unei înrădăcinată educații de maida-bucureștean. Apoi, minciuna. Minciuna obraznică și fără scrupul, pe care nimic n'o face să roșească, o ramificație pur literară a școalei lui Honigman...

La insulte, noi n'am răspuns. Exercițiul manual al lighianului cu lături nu ne surâde. În dueliurile de acest soi, după părerea noastră, iez stropiți,

deobicei, ambii combatanți. Am tras, prin urmare, oblonul, mulțumindu-ne să explicăm, în trei cuvinte, pricina palpabilă și remuneratoare, pentru care osanalele de ieri s'au transformat la adresa noastră, fără un mot v aparent, în injurătură fără perdea. În ceace privește minciuna, mărturisim, că apărarea noastră devine mai complicată. *Cuvântul* minte zilnic, și revista noastră nu apare decât odată pe săptămână! Să ne apucăm să desmințim, una câte una, toate aceste urâte spurcăciuni care se spun despre noi, când ar trebui, pur și simplu, să le respingem în bloc, cu piciorul?

Iată un singur exemplu. Foșia dlui Tranole a publicat zilele trecute un „senzațional“ reportaj, ca să denunțe lumii „protecția“ pe care a acordat-o d. Octavian Goga „pe baza pactului dela Ciucea“ nu mai știm cărui ordin călugăresc minoritar din Ardeal „scutind de expropriere“ moșiile acestuia. Ce să răspundem, acum, acestei născociri, din cuprinsul căreia fiecare literă miroase a idioție? Nu știm

absolut, dar absolut nimic despre toată chestia. Ce călugări? Ce moșie? Ce expropriere? De unde răsăriră astea? Stăm și ne gândim, și nu găsim, și nu găsim nici de data aceasta alt răspuns, decât acela pe care desemnatorul *Țarei Noastrei*-a concretizat atât de plastic în vigneta care împodobește stațiornic frontispiciul acestei rubrici de răfuieli.

Contrații dela *Cuvântul* să-l accepte, fără supărare. N'avem la îndemână altul.

Unde e d. Iuliu Maniu? — Liniștiți-vă, nu vom fi indiscreți. Suntem numai îngrijorați. Unul din cele două capete ale partidului național a dispărut fără urmă... Din ziua în care d. N. Iorga s'a sărutat cu d. dr. N. Lupu, uitând cu atâta delicatețe tot ceea ce spusese fiecare despre celălalt, d. Iuliu Maniu s'a pitulat sub bancă, s'a făcut mititel, și, — altă posibilitate nu întrevădem, — s'a evaporat. Și pe unde nu l'au căutat partizanii? Au crezut unii, câtva timp, că fostul președinte al Consiliului dirigent s'a retras la Bădăcini, ca să scrie un articol (al șaselea din viața sa) despre coaliția opoziției democratice. Cercetările au rămas infructuoase. Călimările dlui Iuliu Maniu au fost găsite în podul casei, sub o broșură cu discursul lui Simeon Bărnuțiu, și nu păreau a a fi fost întrebuițate de curând. Amicii au mers cu ancheta și mai departe. Au scotocit de sus până jos palatul din Cluj al dlui Romulus Boilă, sub acoperișul căruia recenta jumătate politică a apostolului dela Văleni găsește totdeauna un cald și recunoscător adăpost, dar n'au descoperit nimic. Nicio mișcare, nicio răsufare, nicio pertractare... S'au transportat din nou în Capitală, au cutreerat coridoarele cele uai așchuse ale Camerei, au făcut o descindere nocturnă la Majestic, au luat un lung interogatoriu

portarului dela *Athénée Palace*, — nimic, nimic, nimic!

Unde e d. Iuliu Maniu? Ingenios, dl Albert Hönigman a dat un anunț la „Mica Publicitate“. Să nădăjduim c'o să se găsească...

Unii despre alții. — Acum, după ce alianța cu pupătură dintre d. N. Iorga și d. dr. N. Lupu a răsărit ca din pământ, așa cum răsare ciuperca din gunoi după o zi cu ploaie, s'ar cuveni să amintim înduioșajilor tovarăși proasta părere pe care au avut-o totdeauna unii despre ceilalți. Ar fi, din partea noastră, tot odată o muncă grea și o biruință ușoară. Cine nu-și aduce aminte de părerea dlui dr. N. Lupu despre d. N. Iorga? Luați și răsfoiți colecția ziarului *Aurora*. Cine nu-și aduce aminte de părerea dlui N. Iorga despre d. dr. N. Lupu? Luați și răsfoiți colecția ziarului *Neamul Românesc*. Veți afla, de-acolo, că d. N. Iorga e un nebun vanitos, luat în antrepriză de ciocoi, iar d. dr. N. Lupu e un primejdios demagog, în slujba Sovietelor... Dar noi nu dorim să urburăm proaspăta idilă, și nu vom întinde duioasa ei dragoste subită pe patul de turtură al celor două coloane paralele. Adversarii noștri sunt foarte dispuși să uite în ce fel s'au tratat reciproc până mai zilele trecute. Să le înlesnim această operație...

Fiecare cu părerea lui. — Pentru a acoperi lipsa de omogenitate care bântuie în rândurile tovarășiei, — atât de spontane! — dintre partidul țărănesc și cel național, tot d. Ion Mihalache a găsit soluția cea mai nimerită. Știți, de foarte multe ori, leacurile băbești sunt mai eficace decât toate prescripțiile medicale... Fruntașul dela Topoloveni și-a anunțat rețeta într'un număr recent al ziarului *Aurora*. Iat-o. Nu s'a pus și nu se va pune, în sânul dulce

al „blocului“, nici chestia Stere, nici chestia Argetoianu: țărăniștii nu au cerut și nici nu vor cere partidului național să renunțe la punctul său de vedere în chestia Stere, iar partidul național, la rândul său, va respecta punctul de vedere al țărăniștilor în chestia Argetoianu.

Fiecare rămâne, deci, cu părerea lui.... D. N. Iorga va continua să creadă despre fostul director al *Luminei*, că e un respingător trădător de țară, care ar fi meritat demult să fie pus la zid; și acest „punct de vedere“ va fi respectat, firește, de d. C. Stere. Pe de altă parte, d. dr. N. Lupu nu va înceta să-l socotească pe d. C. Argetoianu, eroul uitatei afaceri a bonului de Tezaur, drept cel mai primejdios și mai cinic reprezentant al negrei reacțiuni; iar fostul ministru de Interne își va scoate pălăria, cu un egal respect, în fața acestui al doilea „punct de vedere“.

În felul acesta ingenios, nimeni n'are nevoie să retracteze nicio iotă din aprecierile de ieri. Fiecare cu părerea lui... E adorabil!

Lămuriri utile. — Într'un număr trecut al revistei noastre, anunțam că nu ne vom mai ocupa de-acum încolo cu erupțiunile telefonice ale ziarului *Unirea* dela Blaj. Am făcut rău, căci reverendissimul cu pricina se simte acum la largul lui, și ne împoașcă din nou cu venin, atacând pe părintele Dăianu, care ne-a trimis și nouă spre publicare răspunsul dumisale la unele atacuri creștinești ale și mai creștinescului organ din mica Romă. Părintele Dăianu, adevărat, și-a permis să prindă puțin cu mâța în sac pe reverendisimul nostru, care acum se rățoiește și strigă singur în telefon, că *Țara Noastră* nu este citită decât de un procent minimal al preoțimei unite, și prin urmare n'a avut înțeles

să publicăm scrisoarea părintelui Dăianu. Adevărat, numărul preoților uniți, abonați ai revistei noastre, nu e prea mare. Dar acești puțini „cutare Toader“ merită și ei să cunoască apele politice în care se scaldă anumiți canonici de pe malurile Târnavelor. Cât despre ceilalți cetitori ai noștri, destul de numeroși, cari nu sunt atât de pătimași adepți ai confesionalismului, și cari bineînțeles nu sunt abonați la *Unirea*, nu strică să fie informați despre nivelul presei „bisericești“ dela Blaj.

Lămuririle noastre, prin urmare, au fost utile.

Biografia lui Vasile Lucaciu. — Comitetul central al „Asociației“ dela Sibiu a publicat concurs pentru un premiu care se va acorda celei mai bune biografii a lui Vasile Lucaciu. Știrea a fost înregistrată cu multă bucurie de toate ziarele românești. Memoria marelui luptător național de pe vremuri ne este scumpă tuturor. Preotul dela Șișești, idolul de odinioară al Ardealului, care a închis ochii mulțumit în sufletul său, văzând realizat visul vieții sale, merită o biografie. Totuș, *Lumina Satelor* dela Sibiu protestează, pe motivul că Lucaciu a fost preot unit, și că chiar odată a încercat să facă proselitism confesional. Știm și noi, că Lucaciu a fost preot unit. Împrejurarea aceasta nu l-a împiedecat, însă, să fie înainte de toate, și mai presus de toate *român*. În orice caz, el a fost un om de convingeri. De aceea, fiindcă „Asociația“ intenționează să scoată la lumină *credințele naționale* ale lui Vasile Lucaciu, nu pe cele *religioase*, credem, că confrății dela *Lumina Satelor* sunt prea zeloși în ortodoxie. Confesionalismul are anumite margini, peste care nu e nevoie să se treacă. Printre acestea este și mormântul scump al lui Vasile Lucaciu.